

Sygn. akt IC 517/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR del. Dariusz Podyma

po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 2016 roku na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa A. R.

przeciwko Politechnice (...)

o ustalenie poprzez uchylenie uchwał Senatu Politechniki

p o s t a n a w i a:

odrzuć pozew.

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 21 listopada 2016r. powód A. R. wystąpił przeciwko Politechnice (...) o stwierdzenie przez Sąd w oparciu o art. 189 k.p.c. nieistnienia prawa w formie wewnątrzuczelnianych uregulowań prawnych poprzez uchylenie uchwały nr 8/2016/2017 Senatu Politechniki (...) z dnia 19 października 2016r. w sprawie uchylenia uchwały nr 325/2015/2016 Senatu PCz z dnia 29 czerwca 2016r. w sprawie przedłużenia terminów wyborów na Wydziale (...) oraz uchwały nr 9/2016/2017 Senatu Politechniki (...) z dnia 19 października 2016r. w sprawie zmian w Statucie PCz, wskazując na podjęcie tychże uchwał na posiedzeniu Senatu PCz w dniu 19 października 2016r. podczas obrad w niestatutowym składzie (...) wynikającym z przepisów Statutu Politechniki.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że uchwały senatu uczelni publicznej są podstawową formą ustanawiania wewnątrzuczelnianych uregulowań prawnych obowiązujących w uczelni publicznej całą społeczność akademicką, będąc jednocześnie wiążącymi dla innych organów uczelni publicznych. Obrady Senatu Politechniki (...) na posiedzeniu Senatu w dniu 19 października 2016r. były prowadzone z wystąpieniem uchybień formalnych wynikających z niestatutowego składu (...) w tym dniu obrad, a mianowicie z naruszeniem przepisów: § 11 ust. 2 pkt 4 Statutu PCz (brak przedstawicieli nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego z Wydziału (...)) oraz § 11 ust. 2 pkt 5 Statutu PCz (brak przedstawiciela pozostałych nauczycieli akademickich z Wydziału (...)). Powód wskazał, że te uchybienia skutkują nieważnością uchwał Senatu nr 8/2016/2017 i nr (...) podjętych na posiedzeniu w dniu 19 października 2016r. Powód podniósł również, że posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia prawa poprzez uchylenie w/w uchwał albowiem w maju 2016r. został wybrany Dziekanem Wydziału (...), otrzymując akt wyboru pełnienia funkcji w kadencji 2016-2020 w okresie od dnia 1 września 2016r. do dnia 31 sierpnia 2020r. od Wydziałowej Komisji Wyborczej Wydziału(...) PCz. Uczelniana Komisja Wyborcza komunikatem z dnia 15 lipca 2016r. podała do wiadomości skład (...) na kadencję 2016-2020, w którym to w grupie nauczycieli akademickich z grona profesorów i doktorów habilitowanych stwierdziła brak wyboru przedstawicieli Wydziału (...), a w grupie pozostałych nauczycieli akademickich stwierdziła brak wyboru przedstawiciela z Wydziału (...). Na posiedzeniu w dniu 29 czerwca 2016r. Senat PCz podjął uchwałę w sprawie przedłużenia terminów wyborów na Wydziale (...), wskazując na konieczność wyboru przedstawicieli WE do Senatu po dniu 30.09.2016r. Natomiast w piśmie z dnia 1 września 2016r. Rektor Politechniki poinformował powoda o niepowierzeniu mu pełnienia funkcji Dziekana Wydziału (...) oraz o niepowierzeniu funkcji Prodziekana tego Wydziału innym nauczycielom akademickim wybranym na te funkcje, tworząc jednocześnie funkcję pełniącego obowiązki Dziekana WE i powołując na tę funkcję prof. K. O., która ubiegając się w trakcie wyborów o tę funkcję,

wybory te przegrała. W dniu 19 października 2016r. Senat podjął kwestionowane przez powoda uchwały. Powód wskazał, że pismem z dnia 25 października 2016r. poinformował Przewodniczącego Senatu oraz Rektora PCz o uchybieniach formalnych zaistniałych na posiedzeniu Senatu w dniu 19 października 2016r. oraz wniósł o podjęcie stosownych działań co do podjętych uchwał przez Senat obradujący w niestatutowym składzie. Rektor PCz nie podzielił stanowiska powoda, podnosząc, że Senat może obradować w niepełnym składzie wynikającym z nieobecności członków Senatu z powodów losowych bądź braku ich wyborów do składu (...). Powód podniósł, że przepisu ustawy o szkolnictwie wyższym nie przewidują dla nauczyciela akademickiego trybu odnoszenia się do uchwał senatu w przypadku naruszenia przepisów ustawy lub przepisów statutu; uprawnienia te służą jedynie rektorowi. Zatem powództwo o uchylenie uchwał Senatu PCz ustanawiających wewnątrzuczelniane regulacje prawne jest jedynym możliwym środkiem dla nauczyciela akademickiego pozwalającym na rozpoznanie zgodności z prawem wskazanych w pozwie uchwał Senatu PCz (k.- 2-6).

W tym stanie rzeczy Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do art. 1 k.p.c. kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne). Do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy. Nie są rozpoznawane w postępowaniu sądowym sprawy cywilne, jeżeli przepisy szczególne przekazują je do właściwości innych organów (por. art. 2 § 1 i 3 k.p.c.).

Istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia „charakteru” zgłoszonego przez powoda żądania, czy niniejsza sprawa może być przez sąd powszechny rozpoznana. Ocena sprawy na tle art. 1 k.p.c. zależy przede wszystkim od przedstawionego pod osąd roszczenia oraz wskazanego stanu faktycznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2003r., V CK 86/2003, LEX nr 184008). Dokonując tej oceny należy przede wszystkim sięgnąć do regulacji prawnych, których przedmiotem jest – ogólnie rzecz ujmując - pozycja szkół wyższych (rola i charakter ich działania).

Problematykę funkcjonowania szkół wyższych i ich szczególny status reguluje ustawa z dnia 27 lipca 2005r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jedn. – Dz.U. z 2016r., poz. 1842 – p.s.w.). Podkreślić należy, że szkoły wyższe (zwane uczelniami) są organizowane i działają na zasadach wolności badań naukowych, wolności twórczości artystycznej i wolności nauczania. Działają one jako samodzielne i niezależne jednostki organizacyjne (posiadające osobowość prawną), które z punktu widzenia zasad ich organizacji i funkcjonowania, w tym także trybu powoływania organów, mają charakter samorządowy i korporacyjny, a tworzone są w celu realizacji zadań publicznych w zakresie badań naukowych i szkolnictwa wyższego. Zgodnie z art. 4 ust. 1 p.s.w., uczelnie posiadają autonomię we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach, jakie zostały określone w tejże ustawie, co jest z kolei potwierdzeniem art. 70 ust. 5 Konstytucji RP. Natomiast organy administracji rządowej i organy jednostek samorządu terytorialnego mogą podejmować decyzje dotyczące uczelni tylko w przypadkach przewidzianych w cytowanej ustawie (art. 4 ust. 5 p.s.w.).

Przypomnieć należy, że organami kolegialnymi uczelni publicznej są senat i rady podstawowych jednostek organizacyjnych, przy czym statut danej uczelni może przewidywać zamiast lub obok senatu inny organ kolegialny (art. 60 ust. 1 i 2 p.s.w.). Uchwały senatu uczelni publicznej podjęte w zakresie kompetencji stanowiących są wiążące dla innych organów uczelni publicznej, jej pracowników, doktorantów i studentów. Władztwo senatu jest ograniczone kontrolą rektora, któremu przysługuje uprawnienie zawieszenia wykonywania uchwał senatu, w sytuacji gdy uchwała taka narusza przepisy ustawy lub statutu bądź gdy narusza ważny interes uczelni; przy czym w kwestii zarzutu naruszenia przepisów ustawy lub statutu ostatecznie rozstrzyga minister, natomiast w drugiej sytuacji – zawieszona uchwała wchodzi w życie, jeżeli senat wypowie się za jej utrzymaniem większością co najmniej trzech czwartych głosów, w obecności co najmniej dwóch trzecich statutowego składu (art. 65 p.s.w.).

Co do zasady nadzór nad działaniami uczelni, tj. nadzór nad działaniem jej organów sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Stosownie bowiem do art. 33 ust. 1 p.s.w., minister właściwy do spraw szkolnictwa

wyższego sprawuje nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem oraz z treścią udzielonego pozwolenia na utworzenie uczelni niepublicznej, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego może żądać informacji i wyjaśnień od organów uczelni oraz założyciela uczelni niepublicznej, a także dokonywać kontroli działalności uczelni. Kontrola ta obejmuje badanie zgodności działania organów uczelni z przepisami prawa, statutem oraz uzyskanymi uprawnieniami, a w przypadku uczelni niepublicznej – również z treścią udzielonego pozwolenia na jej utworzenie, a także prawidłowości wydatkowania środków publicznych. Przedmiotem kontroli może być również badanie warunków realizacji procesu dydaktycznego (por. art. 34 ust. 1 p.s.w.).

Jak stanowi art. 36 ust. 1 i 1a p.s.w., minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego stwierdza nieważność uchwały organu kolegiального uczelni (w tym m.in. senatu) lub decyzji rektora, z wyłączeniem decyzji administracyjnej, w przypadku stwierdzenia jej niezgodności z przepisami prawa lub statutem uczelni, nie później niż w terminie dwóch miesięcy od otrzymania uchwały lub decyzji. Na rozstrzygnięcie ministra w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały lub decyzji służy, w terminie trzydziestu dni od dnia jego doręczenia, skarga do właściwego sądu administracyjnego. Jednocześnie podkreślić należy, że w aktualnym orzecznictwie sądów administracyjnych dominuje stanowisko, że minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego jest kompetentny, na podstawie art. 36 ust. 1 p.s.w., do stwierdzenia nieważności każdej uchwały organu kolegiального uczelni lub decyzji rektora (innej niż decyzja administracyjna), w przypadku stwierdzenia jej niezgodności z przepisami prawa lub statutem uczelni. Uprawnienia rzeczowego ministra nie są zawężone jedynie do uchwał w przedmiocie spraw określonych w art. 35 ust. 3 p.s.w., przekazywanych z urzędu ministrowi przez rektora uczelni. Przyjmuje się, że do przekazania takiej uchwały (lub decyzji) może dojść w rezultacie żądania ministra na podstawie art. 33 ust. 1 p.s.w. bądź wskutek przekazania ministrowi uchwały (czy decyzji) przez inny podmiot niż organy uczelni (np. pracownika uczelni, studenta, doktoranta, samorząd studencki, koło naukowe itd.) – por. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2014r., I OSK (...), LEX nr 1529004; postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 marca 2015r., I OSK 402/15, LEX nr 1653937.

Oznacza to, że ewentualna ocena działalności organów uczelni może być dokonana jedynie w ramach nadzoru przewidzianego w przepisach ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, w szczególności z wykorzystaniem instrumentów prawnych przedstawionych w art. 36-38 tejże ustawy.

Przytoczone powyżej rozwiązania prawne dają asumpt do przyjęcia wniosku, że z uwagi na specyficzny status szkoły wyższej, jako jednostki organizacyjnej posiadającej autonomię w zakresie swojej działalności, w tym statutowej (oczywiście w granicach obowiązującego prawa), nie jest dopuszczalna ingerencja sądu powszechnego w wewnętrzny proces podejmowania decyzji przez organy szkoły wyższej. Ustawodawca ustanawiając w tym zakresie nadzór prawny organu administracji publicznej i wprowadzając możliwość badania prawidłowości merytorycznej i formalnej procesu decyzyjnego organu nadzorczego (a pośrednio organów uczelni) przez sądy administracyjne, wyłączył tym samym kognicję sądów powszechnych w tej materii.

Tymczasem powód wystąpił z żądaniem, którego przedmiot sprowadza się właśnie do merytorycznej kontroli podejmowanych przez pozwaną decyzji (uchwał), badania ich zgodności ze statutem oraz przepisami prawa, a w konsekwencji do wyeliminowania ich z obrotu prawnego. Abstrahując w tym momencie od samej konstrukcji zgłoszonego żądania, podkreślić należy, że uruchomienie powództwa o ustalenie z art. 189 k.p.c. prowadziłoby do obejścia przepisów prawa regulujących problematykę szeroko rozumianego nadzoru prawnego w zakresie działań organów szkół wyższych.

Mając więc na uwadze poczynione rozważania i uwzględniając specyficzny status szkoły wyższej, jej autonomię oraz szczególne regulacje prawne dotyczące wprowadzonego trybu nadzorczego, Sąd uznał, że żądanie powoda nie mieści się w zakresie kognicji sądu cywilnego.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 i § 3 k.p.c., pozew należało odrzucić.